

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΣΑΝ ΑΥΤΟΑΝΟΣΟ ΝΟΣΗΜΑ (του Τάσου Τσακίρογλου)

Η δεκαετία του 1990 υπήρξε μια περίοδος οικονομικών αντικατοπτρισμών και μαζικών ψευδαισθήσεων, καθώς η αριθμολαγνεία και η λογιστική προσέγγιση των πάντων «έβλεπαν» να εκτυλίσσεται μπροστά μας η έκρηξη μιας «χαρούμενης

παγκοσμιοποίησης».

Η Νέα Οικονομία των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας στην Αμερική του Μπιλ Κλίντον συνοδευόταν από το άνοιγμα των αγορών, ρυθμούς ανάπτυξης που θα ζήλευε και η μεταπολεμική Χρυσή Τριακονταετία και μείωση της ανεργίας σε ΗΠΑ και Ευρώπη.

Παράλληλα όμως αναπτυσσόταν η οικονομία του χρέους και του δανεισμού που έφερε τον εκτροχιασμό, αφού η χρηματοπιστωτική παγκοσμιοποίηση είναι ένας ισχυρός παράγοντας συστημικής ευθραυστότητας: εκεί όπου όλα δείχνουν να πηγαίνουν καλά, μπορεί να έρθει ξαφνικά η κατάρρευση, όπως στην περίπτωση των ηλεκτρικών κυκλωμάτων που μπορεί να προκαλέσουν ένα γενικό μπλακ άουτ εξαιτίας ενός φαινομενικά ασήμαντου γεγονότος.

Όσο πιο σύνθετο γίνεται ένα σύστημα τόσο περισσότερο υπόκειται σε στατιστικούς νόμους, οι οποίοι καθιστούν «συχνά» τα «σπάνια φαινόμενα».

Η πρόσφατη οικονομική κρίση, το επεισόδιο με το μαζικό χάκινγκ χιλιάδων υπολογιστών σε εκατοντάδες χώρες, αλλά και οι λιγότερο πρόσφατες επιδημίες των «τρελών αγελάδων» και της νόσου των πτηνών δείχνουν ότι διασχίζουμε ένα νέο είδος πολυπλοκότητας και αλληλεξάρτησης. Το πρόβλημα είναι ότι ως

κοινωνία έχουμε την ψευδαίσθηση πως η πολυπλοκότητα από μόνη της είναι καλή, κάτι σαν «φυσικό» γεγονός.

Οι εξελίξεις αυτές και οι κίνδυνοι που συνεπάγονται συνυπάρχουν με νέες δυνατότητες για την ανάδυση μιας νέας οικουμενικής κοινωνίας, με υψηλό βαθμό αλληλεξάρτησης, αλλά και αντίστοιχα υψηλό βαθμό κοινωνικής λογοδοσίας των υπευθύνων τόσο για τις πολιτικές όσο και τις οικονομικές και επιστημονικές αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή και το μέλλον των κοινωνιών μας.

Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για ένα είδος «συμμετοχικής εποπτείας», όπως το ονομάζει ο οικονομολόγος Ντανιέλ Κοέν, ακριβώς αντίστροφο από εκείνο του οργουελικού Μεγάλου Αδελφού.

Παρά τις μεταμοντέρνες (ρηχές) αναλύσεις που θεωρούν περίπου πρωτόγονες τις ταξικές αναλύσεις, στην εποχή του διαδικτύου –περισσότερο από ποτέ– αναδεικνύεται σε απόλυτο εμπόδιο για τη δημιουργία μιας ανθρώπινης κοινωνίας η αντίφαση ανάμεσα στον όλο και περισσότερο κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής και την όλο και μεγαλύτερη ατομική ιδιοποίηση του προϊόντος της.

Ο αρπακτικός καπιταλισμός μοιάζει με ένα αυτοάνοσο νόσημα της κοινωνίας, δηλαδή με μια περίπτωση κατά την οποία ο οργανισμός, για άγνωστη αιτία, στρέφεται κατά κάποιον τρόπο κατά του εαυτού του. Η λεηλασία της φύσης και των πόρων της και η καταστροφή του περιβάλλοντος και των πλασμάτων που ζουν σ' αυτό δεν είναι παρά συμπτώματα.

Ο Ενγκελς έλεγε ότι με τον άνθρωπο η φύση φτάνει σ' ένα σημείο όπου μπορεί και στοχάζεται τον εαυτό της, αφού αποκτά αυτοσυνείδηση. Δυστυχώς η ιστορική αλλοτρίωση μέσω του καπιταλισμού οδήγησε στη θεοποίηση της αρπακτικότητας και της δαρβινικής μεταφοράς του αγώνα για την ύπαρξη (struggle for life), έτσι ώστε σήμερα να θέτουμε σε κίνδυνο τις ίδιες τις βάσεις της φυσικής μας ύπαρξης.

Στερούμε έτσι από τους εαυτούς μας τη «δυνατότητα» (carability = capacity + ability) να ζούμε μια ζωή αντάξια των προσδοκιών

μας, με αξιοπρέπεια και αλληλεγγύη, έχοντας τα μέσα και τους θεσμούς που θα επιτρέπουν να ασχοληθούμε με πράγματα πέρα από τις άμεσες ανάγκες μας.

Πηγή/φωτογραφία: Η Εφημερίδα των Συντακτών, efsyn.gr